

Ukens kronikk:

Moralske Standarder

I «Morgenbladet» nr. 16 1949 har lagmann Erik Solem en omtale av den nye utgave av professor Ragnar Knophs bok: «Rettslige standarder». Han skriver der bl. a. «Den største del av boken er viet Grunnlovens § 97 om at lover ikke må gis tilbakevirkende kraft. Knoph hevder bestemt, at denne lovregel er en slik standardregel, som bare gir domstolen et direktiv, som etter hans mening særlig går ut på, at den lov som der er spørsmål om ikke må opptre «så hensynsløst overfor eldre rettsforhold at det ikke stemmer med de fordringer man har lov til å stille til en rettsstat.» Det er altså en friere tolkning av dette viktige grunnlovsbud Knoph sålr til lyd for.»

En kan godt tenke seg, at herr Solem har bruk for professor Ragnar Knophs autoritet når det gjelder å forsvare den «friere tolkning» av Grunnlovens § 97 som er praktisert i det lovgivningsverk som herr Solem er en av fadderne til.

Men der gis også visse «Moralske standarder» som enkelte av våre jurister burde ha for øye under sitt ansvarfulle virke. Ikke minst når de vil opptre som veiledere for legfolkene. Vi kan ikke lese ovenstående sitat anderledes enn at herr Solem gir det utseende av at professor Knoph generelt betrakter Grunnlovens § 97 bare som et direktiv, en standardregel, som tillater en friere tolkning.

I «Aftenposten» nr. 59 1949 finner vi imidlertid en fyldigere anmeldelse av samme bok, skrevet av høyesterettsdommer Sverre Grøtt. Han sier:

«Annet avsnitt handler om Grunnlovens § 97, bestemmelsen om at ingen lov må gis tilbakevirkende kraft. Her tar professor Knoph til orde for den oppfatning at grunn-

lovens § 97 på formuesrettens område (tulbevet her) må oppfattes som en standard, en regel som ikke setter absolutte skranker for adgangen til å anvende en ny lov på eldre forhold. Det som grunnloven forbyr er en tilbakevirkning som etter innsiktsfulle og forstandige folks rettsoppfatning ville innebære et urettferdig og vilkårlig overgrep.»

Det er altså på formuesrettens område prof. Knoph sålr til lyd for «en friere tolkning» av Gr. § 97. Men se det finner herr lagmannen i sin offentliggjorte «rettsbetæring» det unødvendig å gjøre merksam på. På straffereettens område har Knoph øyensynlig all respekt for § 97 siden den ikke er opptatt til behandling under denne synsvinkel.

Undres om det ikke ville være en taknemlig oppgave for en behjertet jurist å utgi en bok om «Moralske standarder» så ord som «vinkelskriveri», «justiseri», «sakfrærkne» og lignende kunne utgå av det norske sprog.

Herr lagmann Solem setter øyensynlig prof. Ragnar Knoph meget høyt. Vi skal derfor tilfalle oss å sitere en annen av Knophs skrifter nemlig «Rett og rettsbevissthet» 1923 side 22. Der står:

«A stille rettsfølelsens skjønn opp som øverste retsprinsipp, enten det nu skjer under den ene eller den annen teoretiske formulering — ville være det samme som å innføre anarkiet ved lov.»

Undres om det ikke var det lov-makerne har gjort i de senere år. De har iallfall for «rettsoppgjørets» vedkommende hatt svært så travelt med å dekke seg bak «rettskjensla» for å forsvare sine overgrep.

Forfølgelsene fortsetter

Blant de offentlige kunnngjøringer finner vi følgende:

Immatrikulering ved Universitet i Oslo.

Immatrikulering finner sted torsdag 1. september 1949. De studenter som vil melde seg, må oppgi hvilket studium de velger prinsipielt og hvilket subsidiært. Meldingen skrives på skjema som blir utlevert fra de eksamensberettigede skoler eller fra Universitetets sekretariat. Med meldingen skal følge: 1) Artiumsbevis, 2) avgift kr. 50.

For studenter som har tatt artium 1945 og tidligere år må leveres bevitelse fra to offentlige tjenestemenn om at vedkomne ikke har eller organisasjon under Nasjonal Samling eller under okkupasjonstiden har vist unasjonalt holdning.

Meldingen må være kommet til Sekretariatet innen fredag 15. juli 1949 kl. 14. Etter den tid mottas ikke meldinger.

Altså: Fremdeles forfølgelse. Det er fremdeles slik tross alle smukke talemåter, at det ikke er nok å ha sonet sin straff etter emigrantregjeringens provisoriske anordninger. De unge gutter og piker skal fortsatt brennemerket og avskjæres fra en akademisk utdanning. Er det så noe å undres

over, at de benytter enhver anledning til å komme ut av landet, et fedreland som de i god tro og av fullt hjerte ofret alt for?

Etter å ha skrevet dette kom vi tilfeldigvis over nr. 151/49 av Arbeider-Avisa, Trondheim, og leser der i en artikkel merket H. K.:

«Galskap og selvmord ville det være hvis norske skoler og universiteter for statens penger lot folk få utdanning som er motstandere av regjeringen og dens politikk.

Tenk om fredelige, lange og tynne kirke- og undervisningsminister Lars Moen sto opp og sa dette i stortinget. Alle ville protestert og trodd at statsråden var blitt gal, — og de ivrigste og mest høyrestede protester ville kommet fra kommunistene med Jørgen Vogt i spissen.

Men sånt er daglig kost i folkedemokratiene — — —

Vi gjør disse ord til våre, men spør samtidig: Er da virkelig Norge under A-regjeringen blitt et fullblods folkedemokrati?

Den fredelige Lars Moen kan da vel ikke være helt uvitende om, hva en av hans mest loyale undermåtter, Oslo universitets rektor, har bedrevet når han fortsatt fortølger anderledes tenk-

Offisielt dokument avslører —

Forts. fra side 2.

fritt å avgjøre hvilken vekt den ville legge på forklaringer som var framskaffet på denne måte. Men alle vitneprov ble tillatt framlagt.

En 18-årig gutt hadde etter en serie slag skrevet ned en forklaring som man dikterte ham. Da man var kommet til side 16, ble han ført tilbake til cellen for natten. Tidlig neste morgen hørte de, som var innesperret i cellene i nærheten, ham rope: Jeg vil ikke mer lyve på den måten. Da fengselsvokteren senere kom for å avhente ham til avsluttende vitneforklaring, fant han guten hengende død i fengselsgitteret. Til tross herfor ble hans forklaring, som ikke engang var underskrevet, tillatt benyttet som bevismaterie i prosessen mot de andre.

Mange ganger ble en fange, som vegret seg for å skrive under, ført til et svakt opplyst rom, hvor det satt en gruppe av sivile undersøkelsesdommere i armeaniform rundt et sort bord med et krusifiks i midten og to lys på hver side. «Her har De vår amerikanske rettergangs-måte», sa de til den anklagede. Denne skinnrett avsa så sin dødsdom og la til: «Om et par dager blir De hengt, så snart generalen har bekreftet dødsdommen. Men hvis De i mellomtiden underskriver denne tilståelse, så kan vi få Dem fri». Selv da var det enkelte, som ikke ville skrive under. Vi var opprørt over en så frivol bruk av krusifikset.

I et annet tilfelle kom en mann forkledt som katolsk prest (det var en undersøkelsesdommer) inn i cellen til en anklaget, hørte hans skriftemål, ga ham absolusjon og etterpå det vennlige råd: Skriv bare under på alt som undersøkelsesdommeren forelegger Dem. Det vil bringe Dem friheten. Selv om det er falskt, så kan jeg på forhånd gi Dem absolusjon for den løgn, som De da forteller.»

Mens van Roden og Simpson foretok sine undersøkelser, ble henrettelsene utsatt. Men et par dager etter at de hadde innsendt sin beretning, begynte de på ny. Da ble de dømt i følge de siste avismeldinger hengt i Landesberger fengsel i et tempo av 10 pr. uke. Mange mennesker i Tyskland og Amerika følte det meget tungt, at eksekveringen ble for-tatt.

Mange jurister i Amerika er kritisk innstillet overfor krigsforbryterdomstolene i det hele tatt og betviler deres juridiske grunnlag. Oberst Everetts henvendelse til den øverste forbundsrett fastslo, at tyskerne ikke

fikk sin rettslige stilling etter Genferkonvensjonen, at den av general Clay innsatte domstol ikke hadde noe rettsgrunnlag, at medlemmer av denne domstol er oppnevnt uten rettsgrunnlag, at man hadde forsøkt å påvirke vitnene, at anklagerens vitner under kryssforhør hadde innrømmet at de hadde løyet, og at hele rettsoppjøret var uholdbart. Ikke desto mindre funksjonerte galgen videre, og de amerikanske undersøkelsesdommere som har handlet i den amerikanske justis' navn og under det amerikanske flagg, går fri.

Her er tre linjer å følge:

1. De som ennå ikke er henrettet, må bli skånet, inntil en fullstendig juridisk revisjon har funnet sted.
2. De amerikanske undersøkelsesdommere, som har misbrukt sin makt og prostituert retten med sin hevnløst, må stilles for en offentlig rett, så vidt mulig i U.S.A.
3. De amerikanske undersøkelsesdommere må bli anklaget for forledelse til mened og for embedsmisbruk.

Hvis man ikke hjemme hos oss erkjenner disse av amerikanere begåtte forbrytelser, vil Amerikas og den amerikanske justis' anseelse lide varig og uopprettelig skade.

Tyskarbeiderne —

Forts. fra side 5.

styver som han sikkert aldri vil glemme. Det er grunn til å minne denne feilfrie, dømmesyke person om dette hans nederlag. Han burde i det minste ikke gjøre flere forsøk på å framstille rettsoppjøret som noe som har med rettferdighet å gjøre

Skulle en ha fulgt Arntzens retningslinjer for avstraffelse av tyskerarbeiderne, ville anslagsvis ca. 40 000 av dem blitt straffet, og svært mange som i dag sitter i meget framtrepende stillinger og tillitsverv. — Vi vil gjerne presisere at vi ikke ønsker disse personer dømt. Men vi må legge til at hvis overhode noen her i landet med noe rett skal dømmes for landssvik, så kan man i all anstendighets navn ikke fritta disse, som mer direkte enn noen andre har «ydret fienden bistand i råd og dåd».

Myndighetenes behandling av tyskerarbeiderne har gitt NS-folkene de beste argumenter mot rettsoppjøret som de kan ønske seg.

Når alle de tusener av tyskerarbeidere, som riksadvokat Sven Arntzen mente måtte dømmes for landssvik, er gått helt fri, er dermed rettsoppjøret juridisk og moralsk torpedert. Alt snakke om rettferdighet i forbindelse med rettsoppjøret må for alltid opphøre, og enhver dom overfor NS-folk for landssvik blir av dem betraktet som en simpel politisk hevnmakt som savner enhver rettsgyldighet.

K. T. W.

ende studenter. Og statsråden er da fremdeles ved sine fulle, fem, skulle man tro.

Her har man opp igjen historien om splinten i ens nestes øyne og bjelken i ens eget.